

DOLENJSKI GOZDAR

glasilo delavcev
gozdnega gospodarstva
novo mesto

LETNIK XXV

NOVO MESTO, JUNIJ 1988

ŠTEVILKA 4

Letos smo se srečali pri Trebanjcih

Lepo in prijetno je bilo pri lovski koči v Velikem Gabru — Na sekaškem tekmovanju na vrhu spet znana imena: Fink, D. Krese in Grandovec — Malo udeležencev

V senci drevesa, ki je pred leti buri-
lo kri lovcev in ljubiteljev narave, je
letos potekalo srečanje delavcev Goz-
dnega gospodarstva Novo mesto ob
proizvodnem in rekreacijskem tek-
movanju. Po šestih letih je organizaci-
jo prevzel tok Gozdarstvo Trebnje.
Vsak član naše sorazmerno majhne
skupnosti je sodeloval, da bi priredil
tekmovanje kar najlepše potekalo. Nedvomno
je zasluha večine, da je dan minil v
dobrem, prijetnem razpoloženju in
da se ga bodo prisotni radi spomi-
njali.

Z udeleženci ni težav, toda pona-
vadi jih je premalo. Letos še posebno.
Kadarkoli se pogovarjamo, ugotavl-
jamo, da se člani Gozdnega gospo-
darstva sorazmerno malo poznajo,
da bi bilo dobro, če bi vsaj enkrat na
leto prišli skupaj. Ko pa je priložnost
za to, jih pride le kakšnih sto in pov-

sem razumljiva je slaba volja tistih, ki
so vse skrbno pripravili za vsaj 250
udeležencev. Ta slaba volja se ob delu
in dobrem razpoloženju stotih sicer
poleže, ostaja pa grenkoba in kali za-
dovoljstvo, ki bi gotovo pomagalo,
da bi v bodoče še z večjim veseljem
organizirali nekaj, kar bi nas, poleg
vsega ostalega, družilo v enotno de-
lovno skupnost.

Pošteno in prav bi zato bilo, da bi
se resno pogovorili tudi o tem, ali
nam taka srečanja kaj pomenijo, ali
pa so nam samo v breme. Če so v
breme, zakaj bi si ga popolnoma brez
potrebe nalagali, saj imamo že veliko
drugih. Če pa nam nekaj pomenijo,
pa to pokažimo, saj nas je na gozd-
nem gospodarstvu sedemsto.

JOŽE FALKNER,
dipl. gozd. inž.

Podelitev priznanj gozdnega gospodarstva

Sklep delavskega sveta Gozdnega gospodarstva Novo mesto
na seji 27. maja

1. Najboljša temeljna organizaci-
ja Gozdnega gospodarstva Novo
mesto v letu 1987 je tozda Gozdarst-
vo Podturn. Za proizvodnjo, najbol-
jšo izkoriščenost delovnega časa,
izkoriščenost strojev, za rast produk-
tivnosti in za družbenopolitično delo
je zbral 516 točk in se tako uvrstil na
1. mesto.

2. Najboljši proizvodni delavec
Gozdnega gospodarstva Novo me-
sto je Slavo Vukojevič, traktorist pri
spravilu lesa in voznik avtobusa v
tozdu Gozdarstvo Črmošnjice. V letu
1987 je spravil 3885 m³ lesa in prese-
gel normo za 36 odstotkov. Stroški
vzdrževanja traktorja so med najniž-
jimi, saj Slavo sam redno skrbi, da je
traktor dobro vzdrževan. Poleg spr-
vila lesa prevaža še delavce na delo z
avtobusom. Prizadeva si tudi v sa-
moupravnem življenju tozda in kra-
jevske skupnosti, kjer živi. Skupno je
zbral 179 točk.

Na drugem mestu je Franjo Fili-

povič, traktorist tozda Gozdarstvo
Podturn, ki je zbral 177 točk in
tretji Ivan Kastelic, traktorist
tozda Gozdarstvo Novo mesto,
zbral je 174 točk.

3. Plakete Gozdnega gospodarstva
Novo mesto prejmejo:

a) Zlata plaketa za leto 1987 po
sklepu delavskega sveta DO letos ni
bila podeljena.

b) Srebrna plaketa prejmeta:

— Pero Vukojevič prejme srebr-
no plaketo po 28-ih letih skupne de-
lovne dobe. Pri tozdu Gozdarstvo
Črmošnjice dela že 17 let v glavnem
kot gozdni delavec sekač. Pri sečnji
dosega kljub svoji starosti nadpov-
prečne rezultate, tako pri doseganju
normativov, kot pri prisotnosti na de-
lu, saj je že več let med najboljšimi de-
lavci. Veliko je pripomogel k uspeš-
nemu delu takratnega gozdar-
sko-kmetijskega posestva v Črmošnji-
cah, kjer je v težkih razmerah služil
svoj kruh. Pri sodelavcih je priljubljen
in spoštovan.

— Alojz Pekolj je začel delati na
obratu Straža leta 1954. Njegovo
prvo delo je bilo na Lukenjski cesti.
Bil je eden izmed prvih, ki so dobili
motorne žage. Vestno je delal z njo in
danes kljub 52-letom še vedno z njo
vsakodnevno varno dela. Dosega
nadpovprečne učinke in stremi za
tem, da je delo dobro opravljeno. V
vseh letih je delaven član samou-
pravnih organov, v KS in Gasilskem
društvu Globodol. Veliko se je žrtvo-
val pri gradnji cest na področju svoje-
ga kraja.

c) Bronasto plaketo gozdnega go-
spodarstva prejmeta:

— Marija Ljubič zaradi večlet-
nega uspešnega dela kot blagajničar-
ka in v zadnjih letih obratovanja
knjigovodkinja, pri čemer je s svojim
delom pripomogla k pravočasnemu
in točnemu informiranju o gospodar-
skih gibanjih v toku za sprotne ukre-
panje za doseganje zastavljenih ciljev.
Ljubičeva pa je prizadevna delavka
tudi v vseh samoupravnih organih,
katerih član je dosedaj bila; na tem
področju delovanja ji nobena naloga
ni preveč naporna.

(Nadaljevanje na 36. strani)

Prizorišče tekmovanja pred lovskim domom v Velikem Gabru. (Foto: M. Bajt)

— **Tone Papež:** bronasto plaketo prejme zaradi dolgoletnega poslovnega sodelovanja s tokom Gozdarstvo Trebnje in prizadevnega dela v samoupravnih organih. Je prizadeven član skupščine in sveta toka od leta 1984. Članstvo v obeh organih jemlje zelo resno in kar misli o perečih vprašanjih tudi brez dlake na jeziku pove. Tone Papež je pošten in dober poslovni sodelavec toka, saj je od leta 1983 v blagovno proizvodnjo prispeval 180 m³ lesa. Kolikor more vpliva na poštene odnose pri gospodarjenju z gozdovi v svoji okolici. Njegova skrb ni namenjena samo odraslemu gozdu temveč tudi pri obnavljanju gozda. Znatno je bilo njegovo delo pri pogozdovanju in izpopolnjevanju, pa tudi pri negi mladega gozda.

Zaključni govor direktorja inž. Jožeta Petriča na proizvodno-športnem tekmovanju delavcev GG Novo mesto v Vel. Gabru 11. junija 1988. (Foto: M. Bajt)

Uresničujemo sprejete ukrepe

Iz nagovora direktorja gozdnega gospodarstva Novo mesto inž. Jožeta Petriča na srečanju delavcev pri lovski koči nad V. Gabrom.

Navada je, da se ob takih priložnostih ozremo na naše delo, uspehe in neuspehe v preteklem obdobju. Ne mislim na široko razpredati, v kakšnem položaju se je znašlo gozdarstvo in seveda tudi ostalo gospodarstvo. Če bi postavili na zmagovalne stopničke inflacijo, osebne dohodka in cene gozdnih sortimentov, bi jih bilo treba razporediti v takem zaporedju, kot sem jih naštel. To pomeni, da je reprodukcijska sposobnost gozdarstva premajhna, da bi gozdarstvo lahko samo zagotavljalo potrebna sredstva za vzdrževanje in obnovo gozdov, še posebej v spremenjenih razmerah

za gospodarjenje z gozdovi, ko zaradi umiranja gozdov nastajajo večji proizvodni stroški ob slabši sortimentni strukturi gozdnih lesnih sortimentov. In ker je vrednost lesa edini vir za vlaganja v gozdove, mora biti jasno, da smo zašli v težave. Če k temu dodamo še težaven položaj lesnopredelovalne industrije, postane slika še toliko bolj jasna. Lani smo za vzdrževanje in obnovo gozdov pri nas namenili kar 22,3 odst. vrednosti lesa, lesna industrija pa je prispevala še 4,6 odst. Vendar to ni bilo dovolj, da bi izpolnili obveznosti po območnem načrtu. Zato je popolnoma na mestu

sprememba zakona o gozdovih, ki se že pripravlja, s katerim bi gozdarstvo dobilo popolnoma drugačen ekonomski položaj ali drugače povedano, skrb za ohranitev splošnokoristnih funkcij gozdov naj bi ne bila samo breme gozdarjev in lesarjev, ampak naj bi prešla na vse uporabnike.

Tudi drugače se v življenju

srečujemo z vedno bolj zapletenim, lahko bi rekli s kriznim položajem. Borimo se z veliko inflacijo in v zadnjem času močnim porastom življenjskih stroškov. Zaradi prevelike zunanje in notranje zadolženosti države je zvezna skupščina sprejela interventne zakone, ki omejujejo vse vrste porabe, med njimi tudi osebne dohodke, kar smo prav sedaj občutili pri osebnih dohodkih za mesec maj. Res je, da vsaka krizna situacija zahteva žrtve, toda vprašujemo se, če se bo zaradi teh žrtv položaj tudi izboljšal.

Iz navedenih razmišljanj veje sama črnoglednost, zaradi katere bi skorajda vrgli puško v koruzo in se predali malodušju, v našem poslovanju v zadnjem letu pa je tudi veliko svetlih točk. Naj navedem samo najpomembnejše: sprejeli smo interne ukrepe za izboljšanje gospodarjenja. Po dobrem letu dni od sprejema lahko ugotovimo, da se domala vsi ukrepi počasi, a zanesljivo uresničujejo. V enem letu smo znižali število zaposlenih za 5 odstotkov. Razmišljamo o racionalnejši organiziranosti in drugih ukrepih.

Volitve samoupravnih organov za obdobje 1988—1990

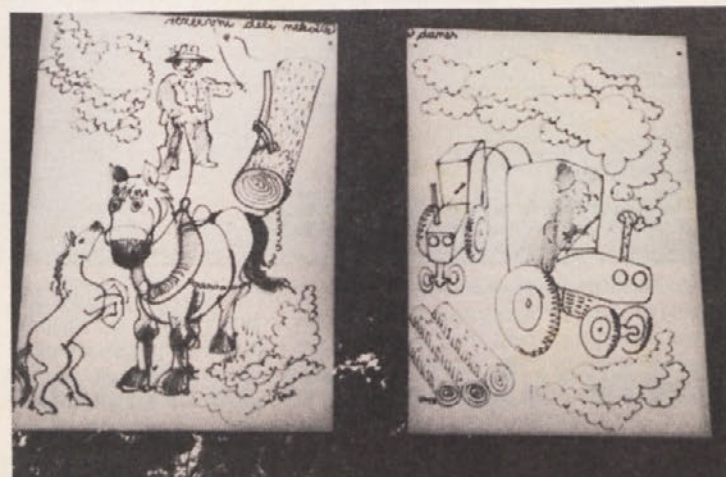
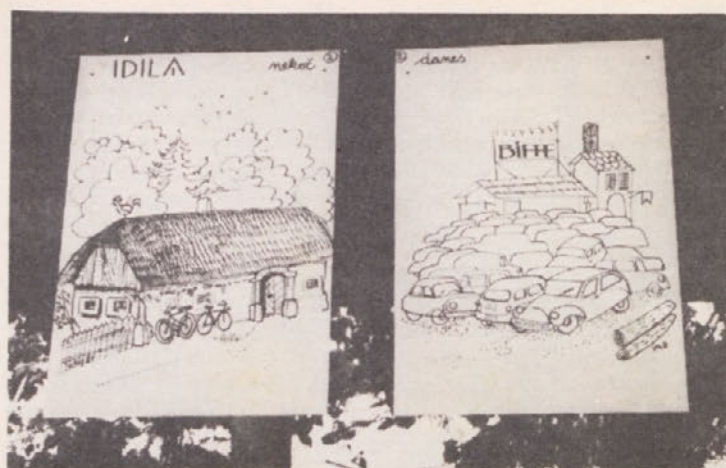
Po vseh temeljnih organizacijah in delovni skupnosti skupnih služb Gozdnega gospodarstva Novo mesto smo 10. junija 1988 volili nove delegate v samoupravne organe TO in DSSS in delegate v samoupravne organe delovne organizacije. Volitve so v vseh temeljnih organizacijah in DSSS uspele. Tako smo v tozidih in tokih ter DSSS izvolili nove delegate v delavske svete tozdov (DSSS) in skupščine tokov, komisije samoupravne delavske kontrole ter nadzorne organe tokov, člane disciplinske komisije delovne organizacije ter njenega predsednika (to bo v naslednjem obdobju dipl. inž. Peter Dular iz tozda Gozdarstvo Podturn), delegate v delavski svet DO, delegate odbora za izobraževanje, štipendiranje in pripravištvo ter delegate odbora stanovanjskega sklada. Delavci tokov pa so izvolili tudi nove delegate v odbore za delovna razmerja. Vsi novoizvoljeni organi se morajo v najkrajšem času konstituirati in začeti s svojim delom. Žaželimo jim kar najbolj uspešno delo.

JOŽE KOVAČIČ

Izredno visoki bukev in smreka

Pri iskanju najvišje bukke smo v GGE Soteska v odd. 2 b z višinomerom izmerili dobrih 46 m visoko bukev. Zaradi natančnosti bomo (do sedaj ni znane večje višine pri bukvi v Sloveniji) sosednjo, približno enako visoko bukev, posekali in na tleh izmerili dejansko višino. V odd. 23 smo v vrtači pri križišču cest izmerili višino smreke nad 50 m. Te meritve potrjujejo tudi izmero inž. Japlja, ki je izmeril že podrto 52 m visoko smreko.

Prireditelj letošnjega tekmovanja delavcev GG — TOK Gozdarstvo Trebnje je z zanimivimi plakati prikazal gozdarstvo nekoč in danes. (Foto: M. Bajt)

Zanimivosti s srečanja

— Dežurni fotograf je bil Mirko Bajt, ki je kot ponavadi pridno lovil motive. Ne vemo, kaj posebnega je našel pri Korlu in Jožetu.

— Lojze je bil včasih najbolj zadovoljen, če je bil prvi, zdaj pa prihaja časi, ko bi bil rad tudi najstarejši.

— Na naši prireditvi ni bil največja atrakcija TOF ampak ČIF, ki je bil hkrati scenarist, režiser in snemalec.

— Lepo je bilo vreme, lepo je bilo razpoloženje, lep je bil tudi govor direktorja, ker ga je povedal v senci.

— Lojze ne bi mogel biti divji lovec, ker se mu po divjačini spuste mozolji. Sline so se mu zato cedile vse do popoldanske kotlovine.

— Janez je imel blagajno, verjetno pa ni užival blaginje, ker je pod balkonom čepel največ časa sam.

— Najhitrejši v prežagovanju okroglice je bil Edo. Iz zanesljivih virov smo zvedeli, da doma nimajo cirkularja.

— Najhitrejši pri teku v vrečah so bili člani ekipe tozda Gozdarstvo Novo mesto. Bili so torej dobesedno mački v žaklju.

— Izidor postaja malce dolgočasen, ker že pre pogosto uporablja tisto: prišel, videl, zmagal.

— Ekipi tozda Gozdarstvo Novo mesto rekreacija posebno leži. ali samo ob prostih sobotah?

— Tone ni prišel po diplomo. Ne vemo, če zato ne, ker je srečal volka.

Prišpeval: Jože Falkner, dipl. inž

Poročilo o poslovanju Gozdnega gospodarstva Novo mesto v obdobju od 1. jan. 1988 — 31. marca 1988

Primerjava z lanskim četrtletjem

Proizvodnja

V prvem trimesečju letošnjega leta smo imeli izredno ugodno vreme, kar se je odrazilo v večji proizvodnji in prodaji gozdnih lesnih sortimentov in s tem tudi v boljšem finančnem uspehu. Tako smo v družbenih gozdovih pridobili 47.690 m³ lesa, ali za 4 odst. več kot v enakem obdobju preteklega leta, v zasebnih pa odkupili 17.429 m³ lesa, kar je za 151 odst. več kot v prvem trimesečju lani. Iz družbenih gozdov smo prodali 36.191 m³ lesa, kar je za 2 odst. več kot v enakem obdobju lanskega leta, iz zasebnega pa 16.413 m³ lesa ali za 96 odst. več. Skupna proizvodnja v obeh sektorjih je znašala 67.229 m³ lesa ali za 23 odst. več kot v prvem trimesečju leta 1987. Prodali smo 52.604 m³ lesa ali za 20 odst. več kot v prvem trimesečju lani. Tako velika nihanja v količini proizvodnje in prodaje so v prvi vrsti posledica ugodnega vremena.

Prihodek

Celotni prihodek v I. trimesečju letošnjega leta je znašal 6.638 milijonov din ali za 198 odst. več kot v enakem obdobju lanskega leta. Porabljena sredstva t.j. materialni stro-

ški in amortizacija so počasneje naraščali od celotnega prihodka, tako da znaša dohodek 3.015 milijonov din ali za 254 odst. več.

Obveznosti

Obveznosti iz dohodka so v tem času počasneje naraščale od dohodka, tako da znaša čisti dohodek 2.181 milijonov din (za 300 odst. več).

Osební dohodek

Za osebne dohodeke smo namenili 1.627 milijonov din ali za 219 odst.

več kot v lanskem prvem trimesečju. Povprečni neto osebni dohodek znaša 502.190 din (za 167 odst. več). Za sklade smo namenili 553 milijonov din ali za 258 odst. več kot v enakem lanskem obdobju.

Doseženi finančni uspehi ne pomenijo izboljšanja razmer za gospodarjenje v tem obdobju, ampak so izključno posledica ugodnega vremena, zato pričakujemo v prihodnjih obračunih sorazmeren padec v poslovnem uspehu.

MILAN DRAGIŠIČ, dipl. oec.

Najboljši v Sloveniji

Republiški odbor sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije je za delovno-proizvodno tekmovanje gozdarjev izbral in predlagal za priznanja:

I. Najboljše proizvodne delavce:

1. Alojz Grdadolnik, šofer kamiona, GG Maribor-TOZD Gozdarstvo Podvelka,
2. Izidor Vogrič, gozdar-sekač, SGG Tolmin-TOZD Trnovo,
3. Slavo Vukojevič, traktorist, GG Novo mesto-TOZD Črmošnjice.

II. Najboljše temeljne organizacije združenega dela:

1. Soško gozdno gospodarstvo Tolmin, TOZD Trnovo,
2. Gozdno gospodarstvo Nazarje, TOZD Jelka, Šoštanj,
3. Gozdno gospodarstvo Novo mesto, TOZD Podturn.

III. Inovator leta v gozdarstvu:

1. Mag. Zdene Otrin, dipl. inž. gozd., GG Ljubljana.

Vodja tozda Gozdarstvo Podturn inž. Slavko Klančičar prevzema priznanje za najboljšo temeljno organizacijo v letu 1987. (Foto: M. Bajt)

Novice iz Podturna

— 9. marca je prišla k nam precej številna filmska ekipa televizijcev iz Ljubljane in Prage. Na jasi ob rampoški cesti so posneli nekaj prizorov za film »Bronasti vijak«. Gre pravzaprav za nadaljevanje v treh delih o izumitelju ladijskega vijaka Josephu Ressleru, ki je bil gozdar in je služboval tudi v naših krajih. Kot statisti so v vlogi sekačev in voznikov sodelovali naši delavci in še nekateri. Zelo zabavno je bilo videti, ko so jih oblekli v starinska oblačila.

— Naslednji dan 10. marca so se filmarji nepričakovano spet pojavili. Režiserju je okolica zelo ugajala. Zato je posnel še nekaj dodatnih kadrov, ki jih je sicer nameraval filmati drugje. Pri nas so nekaj dni govorili samo o tem. Prav zanimalo nas, kako bo vse skupaj videti.

— Po daljši in težki bolezni je v 67. letu starosti umrl dolgoletni voz-

nik in naš delavec, upokojenec Jože Muhič iz Suhorja. Na njegovi poslednji poti smo ga pospremili 15. marca. V imenu skupnosti se je od njega poslovila Milena Bobaš-Fink.

— Na tridnevno strokovno prakso je 18. aprila prišel k nam inž. Ibrahim Mauhoum iz Malija. Pred tem je bil v Straži. Mladi Afričan je diplomiral na gozdarski fakulteti v Ljubljani. Člani dita gozdarstva Novo mesto ga poznajo tudi po predavanju o gospodarstvu in gozdarstvu Malija, ki ga je imel za nas nekaj dni pred tem.

— 19. aprila je bil ogled stavb na Bazi 20 zaradi temeljitejše obnove. Udeležili so se ga predstavniki odbora za urejanje Roga tov. Hiti, predstavnik RC inž. Vardijan, direktor SGP Pionirja Guštin s sodelavcem, predstavnik milice ter Rom in Klančičar od GG Novo mesto. Podpisan je bil zapisnik, po katerem se je Pionir obvezal, da prevzame vsa potrebna dela.

Nam gozdarjem bo še naprej ostalo redno vzdrževanje.

— Dne 21. aprila sta se oglasila pri nas inž. Boško Pleše, predsednik dita gozdarstva iz Delnic, in tajnica istega društva inž. Valerija Vukelič. Pogovarjali smo se o predvideni ekskurziji njihovih članov na naše območje.

— V nedeljo, 24. aprila, smo dobili zadnji letošnji spomladanski snežni pozdrav. Zpadlih nekaj cm je kmalu skopnelo. Zaradi mraza okoli -2°C v naslednji noči je pozebla trta in tudi že zelene bukke. V Podturnu smo lahko opazovali zanimiv pojav. Predeli pod Pogorelcem in neposredno nad vasjo so popolnoma porjavili. Pas sredi hriba, ki ga običajno pesti žled, pa je ostal zelen.

— Do konca aprila smo letni

načrt sečnje dosegli s 46 odstotki. Od 32.750 m³ smo posekali 15.260 m³. Lani ob tem času je bilo posekanih že 52 odstotkov načrtovanega lesa.

— Kot že nekajkrat doslej so tudi letos 12. maja prišli k nam na prakso dijaki zadnjega letnika gozdarske srednje šole iz Postojne. Tokrat so to Stane Pelko, Mitja Avsenik in Matjaž Turk. Pričeli so z gojenjem pod vodstvom inž. Dularja, v načrtovanje vlak pa jih bo uvedel inž. Goleš.

— Ker je pomivalni stroj v naši menzi popolnoma odpovedal, smo po 15 letih nabavili pri Kovinostroju novega. Dne 12. maja ga je šofer Avgustin pripeljal iz Grosupljega. Stal nas je okoli 3.800.000.— din. Tako bodo kuharice spet z večjim veseljem opravljale svoje delo.

SLAVKO KLANČIČAR, dipl. inž.

Paberki iz Straže

— Tehnična izboljšava na prebiralnem stroju je po enoletnem obratovanju utemeljena. Težji lomi so z domiselno izvedbo inž. Knaflja iz Novolesa odpravljeni. Tehnično rešitev bo avtor predstavil v našem glasilu.

— Po burnih razpravah v zvezi s prevozi smo opravili program prevoznih razdalj za gozdne lesne sortimente. Izdelek je zanimiv in uporabljen za načrt in izvršitev prevozov lesa. Posluhujejo se ga tudi šoferji in manipulant.

— Prevozni program vsebuje količino lesa, ki ga gravitacijsko razporajamo na začasne priročne rampe, in razdalje prevozov do razlagališč. Razdalje so izražene v kilometrih in preverjene po katastru gozdnih cest. Razdalje so zaokrožene na zgornje meje polnih kilometrov.

— Aprila smo na industrijski tehtnici v Straži stehali dve Magirus sestavi goli. Dobili smo zelo zanimive podatke. Tovor tanjših goli, primerljiv le za prostorninski les brez jamskega lesa bukke, je tehtal 18.920 kg, kar znese po posamični izmeri 15,33 m³ lesa. Skupna masa znaša 38.200 kg, kar je manj kot je težka prevozna sestava. V zimskem času tehta 1 m³ bukovih goli 1.234 kg. Kamion je bil prostorninsko polno izkoriščen.

Tehtanje, v kolikor bo do tega opravila prišlo, bo zanimivo iz več vidikov.

— V odd. 42 b je prof. dr. Dušan Mlinšek s študenti opravil študijski program v prebiralnem oziroma skupinskem prebiralnem gozdu. Prebiralno gospodarjenje je v naši praksi praktično izginilo. Vzrokov je več, v glavnem pa zaradi opuščanja nekaterih poglavitnih funkcij PG-ja, zaradi česar so prebiralne strukture gozdov »ušle« v več ali manj enomerne gozdove.

— Trimesečni obračun je bil za tozda Gozdarstvo Straža dober. Ob lepem vremenu smo prerediti več kot 150 ha letvenjakov in drogovnjakov. Če bo tako tudi naprej, nam bo ob enakem številu delavcev zmanjkovalo dela. Finančni uspeh je kljub »oklestitvi« še zmeraj ugoden.

— Januarja smo adaptirali Lindnerjev rezkar. Zamenjali smo celotni osrednji del stroja, ki smo ga nabavili v Ivanjici. Izdelava tramov je še zanimiva. Poboljšali smo tudi izdelavo.

— Konec maja smo sprejeli člane dita Delnice. Ogledali so si naše dosežke v redčenjih na Brezovi rebri.

V izčrpnih razpravi so bili nakazani načini in težave načrtnega pričetka priprave sestoja za pomlajevanje. Posebno kočljive so vrtače in doline z majhnim številom drevja oz. premajhnim izkoriščanjem rastihih potencialov.

(Iz Straže)

Ekipi tozda Gozdarstvo Novo mesto, ki sta osvojili pokala za III. mesto v sekaških in I. mesto v športnih disciplinah. (Foto: M. Bajt)

Gozdovi in gozdarstvo Grčije

Uvod

V času med 18. in 21. majem so bili novomeški gozdarji na ekskurziji v Grčiji. Da si bodo udeleženci ekskurzije lahko osvežili, ostali pa nekoliko razširili znanje o gozdarstvu Grčije, bom skušal v tem kratkem sestavku predstaviti to gospodarsko dejavnost in znanost.

Današnja podoba gozda v Grčiji

Na podobo gozda vpliva cela vrsta dejavnikov, od katerih naj naštejem le najpomembnejše, ki so: klima, tla, relief in ravnanje z gozdom v preteklosti. Vsi ti dejavniki so medsebojno povezani. Na današnjo sestavo in razširjenost gozda v Grčiji sta imela najmočnejši vpliv dosedanja raba tega prostora ter klima. Na ozemlju današnje Grčije je človek močno spreminjal podobo gozda že več tisočletij. Gozdove je krčil in jih spreminjal v kmetijske površine ali pa jih je prekomerno obremenjeval s pašo, da so se zakrasili ali pa prešli v razne degradacijske stadije, kot so makija in psevdomakija. Tako ima danes Grčija ogromno golih površin, kjer se kaže zakrasitev v najhujši obliki. Ponovna ogozditve v kratkem času je nemogoča, ker je klima tisti dejavnik, ki zavira naglo revitalizacijo zakrase-nih površin. V primerjavi s Slovenijo ima Grčija mnogo višje temperature, saj znaša povprečna letna temperatura v njenih severnih delih od 17 — 18°C. Šele v višinah nad 1200 m pade na 10°C. Letna količina padavin se giblje od 384 (Atene 105 m NV) do 1670 mm (Pertouli 1139 m NV). Kot vidimo, so glede temperature in padavin podobni našim raz-

meram le visokogorski severni predeli Grčije, v drugih krajih pa prevladuje mediteranska klima z zimskim maksimumom padavin v obliki dežja. Kot sem že navedel, je velik del nekdanjih gozdnih površin ogolel ali močno poslabšan, tako da je marsikje težko ugotoviti, kakšna bi bila zgradba naravnih gozdov oziroma potencialna vegetacija. Še posebej to velja za nižinske predele, medtem ko so gozdovi v višjih legah razmeroma dobro ohranjeni. Da dobimo približen vpogled, kakšni bi bili gozdovi v Grčiji, če jih ne bi uničili s pašo, požari, krčenjem in prekomernim izkoriščanjem, si oglejmo vertikalno razčlenitev naravne gozdne vegetacije na treh različnih področjih in sicer na polotoku Halkidika (vzhodni del), na pogorju Parnas (južni del Grčije — blizu kraja Delfi) ter na področju pogorja Pind (med Tesalijo in Epírom), ki predstavlja podaljšek pogorja, ki se razteza od Albanije pa vse do osrednjega dela Grčije.

Polotok Halkidika

Najnižje lege do 200 m NV porašča združba oljke in pistacije (Oleo-Lentiscetum), ki jo na vzhodni obali zamenja združba jesenovca s črniko (Orno-Quercetum ilicis).

Srednje lege tja do 450 m NV porašča združba gabriča (Carpinetum orientalis).

Višje lege, to je od 450 m NV, pokriva združba sladuna (Quercetum confertae).

V visokih legah nad 800 m (na vzhodu pa celo nad 400 m) prevladuje združba srebrne lipe s kostanjem (Tilio — Castanetum), ki jo na severnih legah zamenja združba z me-

zijsko bukvijo (Fagetum moesiacea).

Velik del teh nekdanjih gozdov se je poslabšal v nižini v makijo ali psevdomakijo v srednjih in višjih legah pa v združbo hrasta prnarja z gabričem (Coccifero-Carpinetum). V visokih legah pa se kot degradacijski stadij pojavlja združba hrasta sladuna.

Področje Parnasa

Najnižji pas pokriva združba oljke s pistacijo, nanjo se navezuje združba Andrachno-Quercetum (vrsta Arbutus andrachne), ki jo pri 500 — 600 m NV zamenja združba s sladunom, ta pa na višini nad 900 m preide v združbo z grško jelko (Abietetum cephalonicae). Ta tvori tudi gozdno mejo.

Področje pogorja Pind

Nižinsko področje ob rekah porašča združba vzhodne platane (Platanus orientalis). Področja med 100 — 200 m NV porašča združba prnarja z gabričem (makija), ta prehaja v združbo gabriča, ki tvori pas med 400 — 600 m NV. Pas med 600 — 800 m NV tvori združba sladuna. Nad 800 m pa vse do gozdne meje se na apnencu pojavlja združba z Borisovo jelko (Abietetum — borisii, regis). Na flišu se v tej višini pojavljata združba srebrne lipe s kostanjem ter združba z mezijsko bukvijo. Na serpentinu se v tem višinskem pasu pojavlja združba s črnim borom (Pinetum nigree) ter združba mezijске bukve s Heldreichijevim borom. Vendar so se gozdovi na serpentinu praktično vsi poslabšali v stadij z vrstami iz rodu Buxus.

Kot posebnost velja omeniti, da gozdovi oljke s pistacijo na Halkidiki po požaru preidejo naravno v gozdove z alepskim borom (Pinus halepensis), na vzhodni obali tega polotoka pa v gozdove z brucijskim borom (Pinus brutia).

Gospodarjenje z gozdovi ter njihov pomen

Velik del površine, ki so jo nekdanj poraščali gozdovi je spremenjen v kmetijsko zemljišče ali pa je ogolel. Gozdnatost je leta 1962 znašala 14,8 odst., vendar so gozdarstvu prepuščeni tudi predeli nad gornjo gozdno mejo ter ogolele površine. Pomembnosti gozdov ne moremo soditi samo po gozdnatosti, ampak je razvidna šele v razčlenitvi celotne površine. Celotna Grčija obsega 13.256.200 ha, od tega je bilo leta 1962 njivskih površin 20,9 odst., sadovnjakov 5,7 odst., gozdov 14,8 odst., gorskih pašnikov in grmišč 39,2 odst., neproduktivnih površin (goličav) 17,4 odst. ter površin naselij, cest itd. 2,0 odstotkov.

Kot vidimo, je Grčija leta 1962 imela več ogolelih površin kot gozdov in več kot dvojno površino gozdov površin pokritih z degradacijskimi stadiji. Že iz tega prikaza je razvidno, da proizvodnja, ki znaša 2 m³/ha (leto) ni bila toliko pomembna kot varovalna funkcija teh gozdov. Zato so si leta 1962 postavili kot cilj, da ogozdijo 500.000 ha zemljišč, kar so tudi izvedli. Tako znaša sedanja površina gozdov približno 2,5 mio ha, gozdnatost pa 19 odst. Preko polovico te na novo ogozdene površine predstavljajo vodozbirna področja hudournikov. Kljub vodilni vlogi zaščitne funkcije gozdov pa postajajo vse pomembnejše proizvodna in druge funkcije. Zato izvajajo tudi velike premene nizkih in srednjih gozdov v visoki gozd. V velikem delu gozdov je bilo vpeljeno gospodarjenje po načelu nizkega in srednjega gozda in to predvsem na Halkidiki v področju, ki ga porašča združba z lipo in kostanjem. Slednja vrsta je služila in služi še sedaj pridobivanju vinogradniškega okolja. Pridelava vina je namreč ena izmed zelo pomembnih panog grškega gospodarstva, posebno še v povezavi s turizmom. Kot posebnost pridelave vina, ki pa je tudi tesno povezano z gozdarstvom, je proizvodnja vina, ki je odišavljeno s smolo, t.j. retsino. Za proizvodnjo tega vina uporabljajo borovo smolo, zato je v Grčiji cela vrsta borovih nasadov, v katerih jo pridobivajo.

Pomembni značilnosti gozdarstva v Grčiji

Ena glavnih slabosti grškega gozdarstva in gozdov je stara že več tisočletij. To je paša. Še posebno kočljiva je zato, ker so med živino močno zastopane koze. V predelih, kjer je paša, je onemogočena ponovna ogozditve, to pa je ena izmed najpomembnejših nalog grških gozdarjev. Druga nevarnost so gozdni požari. Protipožar-

(Nadaljevanje na 40. strani)

(Nadaljevanje z 39. strani)

na služba je zelo dobro organizirana in tako uspejo pravočasno pogasiti približno 98 odst. vseh požarov. Veliko požarov je namerno podtaknjenih, da bi pridobili zemljišča za gradnjo ali pa za kmetijstvo.

Organizacija gozdarstva

V Grčiji imajo centralizirano gozdarsko službo, ki gospodari v državnih gozdovih ter nadzira gospodarjenje v drugih.

Gozdne površine so po pokrajinah razdelili na sedem inšpekcij oziroma direktij. Direktije imajo enega ali več gozdnih obratov. Vodenje je strogo predpisano in usmerjeno iz enega mesta, to je iz ministrstva v Atenah. Vsi gozdarji so državni uslužbenci, plačuje pa jih ministrstvo. Državnih gozdov je približno 65 odst., drugi gozdovi so last raznih skupnosti ali pa so v lasti posameznikov. Večina gozdarskih obratov dela z izgubo, ki jo pokriva država. To je tudi razumljivo, saj so grški gozdovi s svojo varovalno funkcijo podpora drugim pomembnim panogam kot sta turizem in kmetijstvo.

Šolstvo in znanost

Celotna Grčija ima samo eno gozdarsko fakulteto in to v Solunu. Tu imajo vpeljan dodiplomski kakor tudi doktorski študij. Vendar se velik del doktorantov odloča za opravljanje doktorata v inozemstvu, predvsem v Nemčiji in ZDA. Za raziskovanje imajo tudi dva gozdarska inštituta in sicer v Atenah in Solunu.

Namesto zaključka

Vpogled v gozdove in gozdarstvo takšne dežele kot je Grčija nam na

prvi pogled ne daje za nas in naše razmere uporabnih znanj in izkušenj. Njihove metode dela so neposredno uporabne le v mediteranskem področju, posredno pa so njihove izkušnje za nas zelo koristne. V Grčiji imamo dokaze, kaj se z gozdom zgodi, če so obremenitve s sečnjem in pašo prevelike. Nobeno prepričevanje ni tako uspešno kot pogled na ogolele hribe, kjer se beli kamenje in neusmiljeno žge sonce. Hkrati pa se zavedaš, da bi se tu razprostirali oljčni gaji s pistacijami, če ne bi človek ravnal tako nerazumno. Nehote začneš dvomiti v pravilnost podajanja grške zgodovine. Ali je bila zlata doba Grčije v prvem tisočletju pred našim štetjem v resnici doba visoke kulture? Saj se je ravno v tistem času pričel propad gozdov in okolja zaradi preobremenitve s pašo, sečnjem in podobno. Ali niso stari Grki svoj gospodarski in kulturni razcvet dosegli na račun tega, ker so okolje prehudo obremenili in so si vzeli tisto, kar bi morali uživati njihovi potomci? Ob takšnem razmišljanju se človeku porodi pomisel, da je podajanje zgodovine, kjer niso prikazani tudi učinki na okolje, necelovito. Razne stare civilizacije bi morale vrednotiti tudi po spremembah v okolju, oziroma po tem kakšno okolje so pustile potomcem. Ob takem vrednotenju posameznih kultur pa hitro spoznamo, da je bila cela vrsta visokokulturnih civilizacij izrazito barbarska. Zato lahko izkušnje iz Grčije koristno uporabimo pri našem delu. Ne žrtvovati gozdov in okolja za trenutni razcvet gospodarstva, razen če se hočemo vpisati na seznam barbarskih civilizacij.

MARIJA KOTAR

Spoznavali smo Grčijo od Soluna do Korinta

Končno je prišel dan odhoda na ekskurzijo našega dita v Grčijo in vsi, ki smo se ukvarjali s pripravami in organiziranjem, smo se oddahnili. Grške vize so prispele pravočasno in tudi vrednost dolarja, od katerega je bila odvisna cena ekskurzije, v tem času ni preveč poskočila na tečajni listi. Prav vsi udeleženci smo se zbrali na dogovorjenem zbornem mestu, celo avtobus in vodička sta bila točna, manjkalo pa ni niti dr. Marjan Kotar z ljubljanske gozdarske fakultete, ki nas je povezal z grškimi kolegi. Le avion je imel pri odhodu z zagrebškega letališča 1 uro zamude. Toda nismo se jezili, čeprav smo kasneje ugotovili, da bi nam ta izgubljena ura še isti dan prišla kako prav.

Do Skopja ni daleč

Leteli smo z letalom podjetja Adria Airways na višini 8.500 m, visoko nad oblaki. Ni se veliko videlo, le slutili smo pri preletu pod nami Zenico, Sarajevo in Prištino. Šele, ko

smo pri spuščanju zakrožili nad Skopjem, smo lahko uživali v pestrosti barv, od zelene, zlato rumene in tudi rdeče, ki jo povzročajo različne poljske kulture. Hitro smo ugotovili, da je tista rdeča barva pravzaprav mak v pšenici. Bilo pa ga je za normalne razmere kar malo preveč.

Presedlali smo se v še kar udoben avtobus in šofer Mitko nas je popeljal proti toplemu jugu. Ves čas po Makedoniji in še del poti tega dne po Grčiji je bila naša zvesta spremljevalka reka Vardar. Ta napaja z vodo številne sadovnjake in vrtove z zgodnjo povrtnino. V smeri proti Kavadarcem je bilo čedalje več vinogradov, v višjih legah pa so bili redki, nizki panjasti gozdovi listavcev. Takrat se še nismo zavedali, da se pravzaprav poslavljamo od drevja, ki si zasluži to ime.

Skrozi žitnico ob vznožju golih gora

Hitro smo bili v Gevgeliji, najbolj južni točki Jugoslavije in čez mejni

prehod Bogorodica na grško stran. Najprej smo naše ure premaknili naprej za eno uro. Mak z žitnih polj je naenkrat izginil, reka Vardar se je preimenovala v Axios, toda zapažali smo tudi druge zanimive spremembe. Bolj ko smo se pomikali proti jugu, bolj smo bili prepričani v to, da so Grki popolnoma skregani z urejenim okoljem. V visoki travi okoli hiš z ravnimi strehami je ležalo vse tisto, kar ne potrebujejo več. Največ je bilo raznih avtomobilskih delov. Upam, da ni vojna tajna, če povem, da smo nekje na obeh straneh ceste, kamor je segalo oko, videli pravo pokopališče zarjavelih vojaških avtomobilov.

V bližini Soluna nam je naša vodička Marija Blažič obširno obrazložila potek bojov na solunski fronti v prvi svetovni vojni. Ves čas nas je opozarjala na razne zanimivosti in spomenike iz časov antičnih Grkov. Vozili smo se tudi blizu kraja, kjer so pred tremi leti odkrili grob Filipa Makedonskega. Res smo imeli srečo, da je bila z nami prav ona.

Vozili smo se skozi pokrajino Tesalijo, žitnico Grčije, proti glavnemu mestu Larisi. Obširna polja so škropili z vodo. Povsod so bile napeljavane cevi in iz njih je pršelo ves dan. Kje le dobijo toliko vode? Precej površin je bilo posejanih z bombažem, ki je ravno vzklil. S snegom pokrita gora, ki smo jo zagledali, pa je bil 2911 m visoki Olimp. Do vrha je kar 10 ur hoda. Bogovi, ki kraljujejo na njem, so nam bili glede vremena kar naklonjeni.

Ob cesti je cvetela žuka, neketijske površine pa je zaraščalo nizko grmičevje listavcev in brinje.

Grki so že pred stoletji posekali večino gozdov. Po teh površinah se sedaj pasejo koze, ki obžro vse, kar je zelenega. Na račun slastnega kozjega mesa so se torej naši južni sosedi odrekli gozdom. Prepoved kozje paše se na primer v naši Makedoniji že kar lepo pozna in so pobožja gora veliko bolj zelena.

Po zatrevanju naše vodičke so Grki tudi precej pobožni ljudje. Za dokaz so bile številne zelo majhne pločevinaste kapelice ob cesti. V njih

je lučka z oljem, vse skupaj pa pribito na kol.

Turizem in poslovnost

Kmalu potem, ko smo obšli Lariso, smo videli v daljavi obrise čudnih, stebričastih kamenitih tvorb. Nekje na meji med pokrajino Tesalija in Epirom leži velika naravna znamenitost Meteora. V stari grščini pomeni metereon — viseti v zraku. To kar naj bi viselo v zraku so samostani, postavljeni na visoke zelo ozke kamnite stebre. Te nenavadne stebraste tvorbe, na katerih stojijo stavbe, so konglomerati, ki jih je pred tisočletji obdelalo delovanje morske vode. Pristop do stavb na njih je možen samo po spuščeni vrvi. Zgradili so jih menihi, ki so zbežali pred Turki. Vseh samostanov, ki imajo imena po svetnikih mučenikih, je menda 24 in so sedaj večinoma prazni. Včasih pa so bili središče umetnosti. Prav do sem je nekoč segalo carstvo Dušana Silnega.

Kmalu se je znočilo. Še in še smo se vozili kajti do Delfov, cilja prvega dne, je bilo še daleč. Okoli polnoči je šofer pričel zaustavljati vozilo pred neko restavracijo. V zelo razsvetljenem lokalu smo videli nekoga, ki je odhitel od točilne mize k vratom.

»Že teče, da bo zaklenil pred nami,« je navajen na naše razmere, rekel nekdo. Toda Grk ni tekel zapret, ampak nas je prišel klicati, naj pridemo notri. Šele ob 2.30 uri zjutraj smo prispeli v Delfe. V restavraciji so nas že čakali z večerjo. Nismo gledali nejevoljnih obrazov gostincev, kot bi jih pri nas. Tudi v hotelu C kategorije je bilo vse v redu.

Našega šoferja sem povprašal, koliko kilometrov je prevozil. Najprej ni hotel povedati, potem pa je priznal, da je bilo kar 830 km. Ni pa rečeno, da ni Mitka tisto dopoldne, pred nami, vozil še kje drugje.

Gozdarji hodimo okoli vedno z odprtimi očmi. Narava dela nas sili, da znamo bolj opazovati kot drugi. Zato je bil za nas tudi prvi dan zelo poučen. Bolj bomo znali ceniti naše gozdove.

SLAVKO KLANČIČAR, dipl. inž.

Zapis drugega dne — 19. maja 1988

Po 800 km dolgi in naporni poti z avtobusom smo preko Amfise prišli v Delfe. Komaj smo legli, že je bil tu nov vroč in sončen dan. Delfi. Ulice so ozke, vse se vzpenja v hrib. Pod nami je oljčno morje z več kot milijon dreves in za njim morje zaliva Itea. V daljavi smo videli gorovje Giona, katerega vrhovi so bili še prekriti s snegom. Z avtobusom smo se odpeljali pod južno pobočje Parnasa, kjer je bilo v starem veku od 4. stol. naprej Apolonovo preročišče. Takrat je bil tu center politične moči in verjeli so, da je tu središče sveta.

Umetnine so odkrili francoski arheologi v prejšnjem stoletju, do takrat pa je na tem mestu stala vas, ki so jo morali prestaviti. Res so samo še ostanki nekdanjega naselja in ruševine, vendar človeka prevzame že samo misel, da so vse to naredila človeška bitja z rokami in spreprostimi orodji.

Peš smo se vzpenjali po sveti cesti preko svetega kraja — tako so to poimenovali — ob cesti smo videli ostanke zakladnic grških držav. Najlepše je ohranjena atenska zakladnica. Višje nad njo so ostanki Apolonovega templja, v katerem je Pitija — tako se je imenovala prerokinja — pod vplivom omam, dišav in iz špranje izhajajočih žvepljenih par, izrekala prerokbe dvoumne vsebine. Vprašanja, na katera je Pitija odgovarjala, so morala biti napisana na glinaste plošče in vpraševali so lahko le moški, ženske pa so si morale najeti namestnika. Še višje ob sveti cesti smo si ogledali gledališče in še naprej stadion, na katerem so prirejali pitijske igre. Od tu smo imeli pogled na ostanke gimnazije, ki leži nižje na pobočju. Gimnazija je bil prostor, kjer so se pripravljali in vadili za pitijske igre.

Rastlinje je tu skromno. Trave in zeli so se zaradi suše in pripeke že sušile, le brnistra je cvetela in dehtela s svojimi rumenimi cvetovi. Od dreves smo tu videli mandeljne, oljke, ciprese, cedre in pa mediteranske bore. Ze med potjo v Delfe smo videli precej krasa in dobili vtis, da ima Grčija na prvi pogled velika področja, kjer so gozdovi nekoč bili, pa jih je človek v preveliki vnemi za napredkom uničil.

Z gozdarskega vidika so tu poleg drugih najpomembnejše drevesne vrste hrast, pravi kostanj in pa grška jelka — *Abies borisi*, ki je nekje med *Abies albo* in *Abies cephalonico*. Ta jelka je zelo vitalna in je še srebrna, tako kot je bila nekoč naša. Po kakovosti pa je nekoliko slabša, saj so debela rahlo ukrivljena in tudi tako polnolesna ni. Zanimivo je, da v Sloveniji v radeljski drevesnici poizkušajo z *Abies borisi*. 2.000 semenk so prenesli na Pohorje in na Snežnik.

Poleg jelovih imajo tu še sestoje hrasta in pravega kostanja. Veliko gospodarijo panjevsko, saj je ta za njih sprejemljiv zaradi proizvodnje vinogradniškega kolja, hkrati ustreza rekreacijskim in ostalim funkcijam. Najpomembnejše pa je, da se tako tla hitro ozelenijo, saj niti dva meseca niso razgaljena. Z gojitvenih vidikov je zelo poudarjeno varstvo. Zaradi sušnosti podnebja preti velika nevarnost gozdnih požarov. Žal pa je tu veliko namernih požarov in to zaradi zako-

na, ki preprečuje krčenje gozda za pridobitev gradbenih zemljišč, hkrati pa zakon dovoljuje gradnjo na zemljišču, kjer je požar uničil gozd.

Za grško gozdarjenje je še značilna proizvodnja smole. Smolarijo na gruzijskem boru na klasičen način in pa tudi s kemičnimi sredstvi. Zanimivo je, da smolo mešajo v vino in tudi mi smo jo okusili v vinu, ki se imenuje Retsina. Smola daje vinu svojstven osvežilen okus in aromo.

Ob poti nismo videli veliko gozda, pač pa veliko prosto se pasočih koz in veliko krasa, ki jim ga ni uspelo ogozditi. Tudi če bi koze odstranili, bi ogozditev zaradi premalo padavin napredovala počasi.

BRANE ŠTUBLAR, dipl. inž.

Korint, Atene, Larisa

Potovanje iz Aten smo tretji dan usmerili proti Korintu in istoimenskemu prekopu. Toda že takoj na začetku vožnje po mestu ugotovi naš kolega Starič, da je v hotelu pozabil denarnico z dokumenti. Z vodnico Marijo sta se vrnila v hotel s taksijem, kjer ju je denarnica počakala. Da pa je ne bi Luc tako poceni odnesel, je bil obsojen po internem pravilniku sopotnikov na plačilo treh steklenic grškega vina, za vsakih pet minut zamude in čakanja po eno steklenico.

Nas pa je pot vodila mimo nekdanje Platonove šole in dalje mimo samostana z bogato zbirko starih umetnin in zlata ter na desni strani z majhnim jezercem, v katerem so smeli včasih loviti ribe samo Eleskinski in Atenski svečeniki. Tu smo se že znašli na prvi grški avtomobilski cesti Ate-ne—Korint, zgrajeni leta 1956. Cesta

se vije nad Saronskim zalivom, kot tretja prometnica v tej smeri, saj peljeta zraven še stara cesta in ozkotirna železnica. Park na robu mesta je lepa poživitev okolice, saj se mesto Atene z zelenjem ne more kaj prida ponašati, zlasti ne središče mesta, ki se dobesedno duši v prometni gneči. Prav zato so hoteli Grki preseliti sedež vlade iz mesta nekam proti Korintu, vendar so ugotovili, da bi bilo to združeno s prevelikimi stroški in mogoče celo manj funkcionalno. Ob cesti, po kateri se vozimo, je zlasti na levi strani posajeno zelo veliko oleandrov kot živa meja, kar blagodejno vpliva na videz.

Sicer pa raste tod veliko oljčnih nasadov pistacij (*Pistacia Vera*), katerih sadež daje veliko olja mandeljno-vega okusa, uporaben pa je tudi kot začimba ali kot lešniki. Sorodna vrsta

(*Pistacia lentiscis*) daje smolo mastiko.

Potovanje v davnih časih po tej cesti je bilo sila nevarno početje, saj je tod strašil grški mitološki razbojnik Prokrust. Ta je namreč premajhnim popotnikom nategnil ude na mučilni postelji — predolgim pa jih je posekal (od tod Prokrustova postelja). V teh groznih razmišljanjih smo se znašli ob prekopu v Korintu. Tu smo imeli le toliko časa, med veliko množico turistov, da smo napravili nekaj posnetkov in kupili razglednice. Prekop so začeli graditi že Rimljani za časa krutega cesarja Nerona: Baje je takrat zemlja ječala pod lopatami sužnjem in zaradi nečloveških razmer so z gradnjo prenehali. Dokončali so ga Francozi leta 1881—1893. Prekop povezuje Jon-sko in Egejsko morje. Dolg je 6,3 km, širok okoli 22 m, globok povprečno 7—8 m. Izkop na najvišji točki je globok 83 m. Zelo je pomemben za skrajšanje pomorske poti med zahodnimi in vzhodnimi obalami Bal-kanskega polotoka, a tudi proti Carigradu. Primeren je samo za ladje z manjšo nosilnostjo pa še te povlečejo skozi njega le z remorkerji. Mesto Korint je nastalo že v devetem stoletju pr. n.št. in je takrat sodilo med najnaprednejša mesta stare Grčije. Leta 46 pr. n.št. so ga zavzeli Rimljani. V bizantinski dobi je bil glavno mesto Peleponeza. Pozneje je prišel pod Benetke, za tem pod Turke, v 19. stoletju pa v sklop svobodne Grčije. Večkrat so ga porušili potresi (1858, 1928, 1953, 1954), a so ga vedno obnovili.

Ob povratku v Atene nam je vodnica Marija predstavila mesto, ki je glavno mesto ter gospodarsko, politično in kulturno središče današnje grčije. V starih časih so bile Atene le glavno mesto polotoka Atike. Sčasoma so Atene postale kulturno središče politično razcepljene stare Grčije.

(Nadaljevanje na 42. strani)

Najstarejši del je trdnjava Akropola na majhni vzpetini sredi mesta z najznamenitejšimi spomeniki starogrške arhitekture. Tu seveda predstavlja vrh vseh građenj Panteon, to so stavbe posvečene bogovom ali spominu pomembnih mož. Ta je bil zgrajen v čast vseh grških bogov. Če drugega ne, je za nas zanimivo tudi to, da so bile vse stavbe in templji na Akropoli zgrajeni s prostovoljnim delom in s prispevki meščanov. Baje je kar polovica meščanov gradila ta svetišča.

Pod Akropolo se je razvilo mesto Katapolis, ki je tudi bogato z znamenitimi zgradbami, z univerzo, narodnim muzejem, narodno knjižnico, s politehničnim in arheološkim inštitutom.

Že stare Atene so imele dve pristanišči, trgovsko Pirej in vojaško Faliron.

Po legendi je staro mesto postavil za glavno mesto Grčije Tezej. Do leta 683 pr. n. š. so v njih vladali kralji, nato pa voljeni arhonti, po devet najvišjih voljenih uradnikov v državi. Leta 594 pr. n. š. je bila sprejeta Solonova zakonodaja. Nato so bile Atene pod vladavino tiranov, med katerimi je bil najhujši Pizistrat (R 600—527 pr. n. š.). Po Klistenovih reformah leta 508 pr. n. š. so v veliki meri imele obliko demokratične republike. Po vojnah s Perziji (maratonska bitka leta 490 pr. n. š.), v katerih so Atene imele glavno besedo v Grčiji, so dosegle vrhunec svoje moči leta 460—431 pr. n. š. Neuspeh v drugi peloponeški vojni (431—404 pr. n. š.) je povzročil njihovo postopno slabljenje. Leta 86 pr. n. š. so jih zavzeli Rimljani (Sula) in izropali. Od takrat naprej je grška kultura vplivala na rimsko. Poslej so bile politično reducirane na rimsko, pozneje bizantinsko, provincialno mesto. Med četrto križarsko vojno leta 1205 so bile nekaj časa glavno mesto, ki so ga ustanovili križarji. Leta 1456 so prišle pod Turke, ter nato stoletja ostale nepomembno zapuščeeno mesto. V času vladavine Turkov je kulturno popolnoma zaostalo, mnogo kulturnih objektov pa so Turki uničili ali izropali. Verjetno je od takrat taka mržnja Grkov do njih. Atene so bile prvič osvobodjene leta 1822 med grško vstajo, toda že leta 1827 so znova za nekaj časa prišle pod Turke.

Za prestolnico na novo ustanovljene Grčije so jih razglasili 25. decembra 1834 in od tedaj so se začele naglo razvijati. Razširitev Grčije v balkanskih vojnah in po prvi svetovni vojni je dala mestu še več poleta, ki ga niso mogli zaustaviti niti pogosti politični pretresi in naravne katastrofe. S priseljevanjem velikega števila maloazijskih Grkov, po porazu v vojni v Anatoliji leta 1921—1922, so Atene skupaj s Pirejem dobile veliko novih gospodarskih podjetij.

Od leta 1831 do 1974 je bila Grčija kraljevina, po izgonu kralja je oblast prevzela vojaška hunta. V tem času je razvoj spet močno zaostal. Vse zakone so izvajali zelo rigorozno, zlasti o javni morali. Leta 1974 so iz-

vedli referendum in se opredelili za republiko. Od takrat je Grčija demokratična republika z dvema glavnima strankama, to je konservativno in novo demokracijo, ter več (15) manjših strank, med njimi je tudi komunistična z dvema strujama, notranjo in zunanjo, ki se spogleduje s KP SZ. Lansko leto so ustanovili novo stranko z imenom Grška levica.

Med tem razglabljanjem smo se spet znašli v Atenah, se z avtobusom zapeljali pod Akropolo ter se povzpeli do starih svetišč. Tu so zopet škrtali fotoaparati. Med mnogimi posnetki so nastali tudi »gasilski«. Marija je v prvem zanosu nadaljevala z opisovanjem posameznih stavb v bližnji ter daljnji okolici.

Še pred vzponom na Akropolo smo zvedeli, da ima vsaka javna zgradba vedno izobešeno grško zastavo. Atene so s Pirejem povezane z osem kilometrov dolgo podzemsko železnico. Ko smo se ustavili pred vladno palačo, smo si ogledali častno stražo pred njo. Stražo, ki se menja vsake pol ure po posebnem ceremonialu, sestavljajo takoiimenovani eksoni. Vsi ti fantje, ki morajo biti precej visoki (nad 1,8 m) so doma iz severne Grčije. Tudi tu so fotoaparati pridno delali. Najbolj tečni smo se fotografirali z njimi. Ogovarjati pa se jih menda ne sme. Peljali smo se tudi mimo olimpijskega stadiona in spomenika Pierru Coubertinu, ustanovitelju olimpijskih iger moderne dobe.

Po ogledu teh znamenitosti in po kratkem oddihu smo dokončno zapustili Atene in se usmerili na drugo najdaljšo pot — proti Larisi, mestu naslednje prenočitve. Tako smo kmalu nad Atenami videli od daleč Maratonsko jezero, katerega pregrada je zgrajena iz marmorja. Tu vodo prečistijo in jo odvajajo v Atenski vodovod. Naslednje sladkovodno jezero (Ility) je tik ob cesti. Tu ob njem ni dovoljena nikakršna gradnja. Mes-

to Laurion smo obvozili. Medtem ko ob cesti Atene—Korint rastejo oleandri, je tu veliko brnistre (žuka, Spartium junceum). Iz vej, ki jih namakajo v morski vodi, pridobivajo vlakna za vrvi, ribiške mreže in platno. Na okolje deluje z svojo živo rumeno barvo lepo in svežujoče. Naša cesta se kmalu spet približa morju in sicer ob Evijskem zalivu (ime po velikem otoku Evia). Dospeli smo v Termopile, kraj, kjer je bilo pred 2500 leti še morje, sedaj pa so tu veliki nasadi oljk in pistacij ter drugega južnega sadja. Ustavili smo se pred spomenikom vojskovođe Leonidasa. Tu se je leta 480 pr. n. š. hrabro boril in junaško padel Špartanski vojskovođa Leonidas s svojimi, tristoimi Špartanci in s tem začasno zadržal Kserksovo (perzijski kralj) kopensko vojsko. Njihov spomin so Grki počastili z znamenitim napisom na grobu: »Tujec, ki greš v Lakedaimon, povej, da še zmeraj bežimo v klancu, stražarji zvesti, kakor je velel ukaz« (prev. Sovre). Denar za spomenik Leonidasu so zbrali Ameriški izseljenci. V Lariso (mesto z okoli 75.000 prebival-

ci), kjer so bili hudi boji leta 1941, leta 1954 pa jo je prizadel katastrofalen potres, smo prispeli okrog 21. ure in pred hotelom napravili prometni zamašek, saj je avtobus z dovoljenjem vodstva hotela zapeljal v enosmerno cesto. S tem smo naenkrat napravili pravo zmedo, voznikom osebnih avtomobilov vznemirili živce, mladini, ki se je začela zbirati krog nas, pa pripravili užitek.

Naš šofer Mitko pa ni odnehal in rinil kar naprej z dolgim avtobusom. Nazadnje je ostal v napoto še en osebni avtomobil brez šoferja. Zato so se ga fantje lotili, da bi ga prenesli. Ko pa so ga prijeli zares, je začel močno tuliti, saj je bil zavarovan z alarmno napravo. Toda tudi to ni priklivalo policije. Končno so ga le toliko premaknili, ob glasnem zvižanju sirene, da se je tudi naš avtobus poravnal k pločniku, mi pa smo že prej pobrali prtljago in se namestili po sobah. Po večerji so se mlajši še malo potepali po mestu, drugi pa smo legli k potrebnemu počitku.

FRANC ČIBEJ

Mladi v gozdu

Gozd, ta naravni park, ta vir življenja, ta mogočna tovarna, ta...

Ne bom več našteval, ker dejansko vsega naštetih ne bi mogel in tudi ne bi znal. Človek še ni spoznal vseh vrednot gozda in jih s takim odnosom verjetno še dolgo ne bo.

Še danes se sprašujem, zakaj me kot učenca, pionirja in mladince ni hče nikoli ni zapeljal v gozd. Verjetno je premalo pozornosti v izobraževalnem programu naravnane v to smer.

Bela krajina, zibelka partizanstva na Slovenskem, je tudi turistično in zgodovinsko zelo pestra.

Tej turistični pestrosti pa smo v petek, 20. maja 1988, poskušali dodati še gozdarsko obeležje. Pobudnik akcije, da bi pionirje OŠ Staneta Rozmana iz vse Slovenije popeljali tudi skozi gozd, je bil Franc Janež, nam dobro znani gozdar iz Planine. Lahko rečemo, da je Franc tudi na nek način pionir učne poti v Beli krajini. Da pa bi z organizacijske plači obisk v gozdu čimbolj uspel, smo v pomoč priskočili še mladi gozdarji Damir, Robert in spodaj podpisani.

Učence smo najprej popeljali do groba narodnega heroja Franca Staneta Rozmana. Tovariš Janež je prisotnim govoril o vojnih in tudi prvih povojnih letih, o svojih doživetjih in izkušnjah. Naslednja postaja je bila Planina pod Mirno goro, vas, ki je nekoč štela 36 hiš, danes pa smo gozdarji še edini občasni gostje zapuščene kraja. Pred gozdarsko kočjo smo postavili stojalo s fotografijami, ki predstavljajo zgodovino kraja in dogodka, ki so se tu vrstili.

Nato je tovariš Janež govoril pionirjem o vlogi gozdarja in gozdarstva pri nas in nasploh v svetu. Poudaril je, da smo gozdarji tisti, ki lahko rešimo težave v okolju, le da nam je za to potrebno razumevanje vse družbe, če

hočemo biti pri tem uspešni.

Pionirji in mladinci pa so za to najboljše poročilo. Zanimanje je bilo veliko, saj je govoril iz svojih izkušenj — izkušenj gozdarja, ki je življenje posvetil gozdarstvu.

Zaključek je bil na Mirni gori, kjer so pionirji postali mladinci. Gozdarji smo bili za trud nagrajeni z dvema slikama, ki so ju narisali otroci.

In še nekaj o gozdni učni poti! Gozdne učne poti so namenjene širši javnosti in predstavljajo nov način seznanjanja z gozdom. Danes, na srečo, imamo po vsej Sloveniji razporejenih nekaj gozdnih učnih poti. Dejstvo pa je, da stanejo te poti veliko dela, časa in denarja, pa tudi zagnanosti. Gozdna učna pot ne sme iskati reklame v lesno proizvodni funkciji gozda. Javnost moramo prepričati, da se gozdarji s posegi v gozd borimo za boljši jutri celotne družbe. Temeljne spremembe v odnosu družbe do gozdov ne bomo dosegli s takim ravnanjem kot doslej. Gozdovi omogočajo normalno kroženje vode, ohranjajo dobro vodo, omilijo klimo, zmanjšujejo škodljive vplive vetrov in viharjev, varujejo tla pred erozijo in s tem ohranjajo plodno zemljo.

Vse to dokazuje, da je gozd izredno pomemben tudi za preživetje človeka. Nobena druga gospodarska dejavnost ne more nadomestiti gozdarstva pri njegovi skrbi za varstvo okolja. Predstavitev gozda javnosti na drug način zahteva višjo stopnjo znanja in pa nov lik gozdarjev, kakršnih je za enkrat še premalo.

Pomembnost učne poti se bo pokazala šele v prihodnosti.

Prijetno me je presenetilo, da za tristotimi pionirji na tleh ni ostala niti ena sama smet. Velik napredek v odnosu mladih do naravne dediščine!

RAJKO VRLINIČ

Transplantacija ledvic

Odsek za hemodializo deluje v okviru internega oddelka Splošne bolnišnice Novo mesto od 7. nov. 1979. Trenutno dializiramo v dveh turnusih 47 bolnikov, ki prihajajo na

dializo z rešilnim avtomobilom, taksijem, vlakom ali se pripeljejo sami 3 x tedensko in različnih krajev Dolenjske, Bele krajine, pa tudi Krškega, Brezic in Grosuplje.

Pripadnost občinskih zdravstvenih skupnostim:

Novo mesto	14 bolnikov
Črnomelj	8 bolnikov
Trebnje	5 bolnikov
Metlika	6 bolnikov
Krško	8 bolnikov
Brezice	2 bolnika
Grosuplje	1 bolnik
Celje	2 bolnika
Jastrebarsko	1 bolnik

Starost bolnikov:

od 10 do 20 let	1 bolnik
od 20 do 30 let	5 bolnikov
od 30 do 40 let	8 bolnikov
od 40 do 50 let	7 bolnikov
od 50 do 60 let	12 bolnikov
od 60 do 70 let	13 bolnikov
preko 70 let	1 bolnik

Na mesec opravimo približno 560 kroničnih hemodializ. V letu 1987 smo jih opravili 6692.

Najmlajši bolnik, ki ga dializiramo že tretje leto, je 15 letni deček. Najstarejši bolnik je že dopolnil 70 let starosti, z dializo se zdravi že 6 let. Najdaljši dializni staž ima 56-letna žena, ki ji dializno zdravljenje omogoča življenje že 13 let.

Življenje z dializo je polno omejitve, vendar ni životarjenje. Bolniki morajo skrbno paziti na količino zaužite hrane, predvsem tekočine. Omejeni so tudi v izbiri kraja, preživljanja letnega dopusta. Dopust lahko preživijo edinole tam, kjer je v bližini oddelek za hemodializo, ki ima tudi proste kapacitete za počitniško dializo. Rehabilitacija velike večine dializnih bolnikov je dobra. Mlajši bolniki so zaposleni s skrajšanim delovnim časom, le redki so v celoti invalidsko upokojeni. Kmetje in gospodinjstva opravljajo vsa lažja domača dela.

Do dokončne odpovedi ledvic in potrebe po nadomestnem zdravljenju lahko pripeljejo številna obolenja. Približno 40 odstotkov je takih, kjer

bi lahko z ustreznim in pravočasnim zdravljenjem preprečili ali vsaj zausstavili pešanje ledvične funkcije. Tu mislim predvsem na nezdravljen ali neustrezno zdravljen zvišan krvni pritisk, zasvojenost s tabletami proti glavobolu, neustrezno ali prepozno zdravljenje ledvičnih kamnov in vnetij. Na ostala, predvsem metabolična, imunološka in nekatera prirojena obolenja ledvic pa lahko vplivamo samo delno. Dializno zdravljenje je ena izmed najdražjih oblik, če ne celo najdražja oblika zdravljenja nasploh. Tudi za razvitejšo družbo kot je naša, oz. za družbo, ki prispeva znatno več denarja kot naša za zdravstvo, so težave pri financiranju trajnega dializnega zdravljenja iz leta v leto večje. Bodočnost vidimo predvsem v vse večjem številu uspešnih presaditev ledvic.

16. 10. 1985. je bil sprejet zakon o odvzemu in presaditvi delov človeškega telesa v zdravstvene namene, ki naj bi omogočil večji razvoj presajanja ledvic umrlih oseb.

Na osnovi tega zakona je bil maja 1986 sprejet pravilnik o natančnejših pogojih za izvajanje odvzema in presaditve delov človeškega telesa, ki opredeljuje kdo, kako, kdaj in kje naj bi daroval organ.

Prvič je bila v Jugoslaviji presajena ledvica živega dajalca leta 1970 v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana, kasneje so vodstvo v transplantaciji ledvic prevzeli na Reki in ostali skoraj desetletje vodilni transplantacijski center v Jugoslaviji. V zadnjih letih so nekako enakovredni centri v Beogradu, Sarajevu, Zagrebu, Reki ter Ljubljani. V UKC Ljubljana so do sedaj napravili 85 transplantacij ledvic iz živega dajalca in 36 presaditev ledvic iz umrlega (kadaserska transplantacija).

Prva presaditev ledvice iz umrlega je bila napravljena v UKC 18. oktobra 1986. Bila je plod načrtnega, večletnega in usklajenega dela petih ekip zdravnikov, ki so v svojem delu povsem samostojne, delo vsake je enako pomembno.

V prvo ekipo sodijo anesteziologi, včasih tudi internisti, kirurgi ali pe-

(Nadaljevanje na 44. strani)

diatri, ki skrbijo za do tedaj živega in imajo pravico in dolžnost oceniti, če je kdo, ki je možgansko mrtev, primeren za dajalca ledvice.

Ta ekipa obvesti drugo skupino zdravnikov, ki jo vodi nevrolog, da ugotovi in naredi dokument o možganski smrti, po točno določenem protokolu, ki je sestavni del pravilnika o pogojih za izvajanje odvzema in presaditev delov človeškega telesa.

Tretjo ekipo sestavljajo imunologi. Ko je dokument o možganski smrti narejen, vzame kirurg umrlemu bezgavko in kri, ter ju pošlje zavodu za transfuzijo krvi v Ljubljani. V šestih urah imunologi ugotovijo, kateri od bolnikov, ki je na seznamu za transplantacijo ledvic in ki ima enako krvno skupino kot umrli, je najbolj skladen oz. primeren za prejemnika ledvice.

Četrta ekipa je ekipa kirurgov, ki opravi transplantacijo ledvic. V UKC Ljubljana jo sestavljata enakovredni ekipi urologov in kardiokirurgov (kirurgov iz klinike za bolezni srca in ožilja). Kirurška ekipa napravi najprej odzvem (explantacijo) obeh ledvic. Ledvici že v telesu prebrizgajo s posebno hladilno tekočino, ohlajeni ledvici z okološkimi tkivom, žilami in sečevodom, shranijo v sterilnih vrečkah, kjer lahko tako pripravljeni počakata največ do 24 ur, dokler nista pripravljena dva dializna bolnika za presaditev. Operacija, pri kateri presadijo ledvico, traja običajno 2 do 3 ure. Presajena ledvica začne praviloma takoj izločati urin, v 24 urah se delovanje transplantirane ledvice približa normalnemu.

V peti ekipo so zdravniki nefrologi, ki zdravijo bolnika v času dokončne odpovedi ledvic z dializo, ga ustrezno pripravijo na transplantacijo in vodijo zdravljenje bolnika po transplantaciji. Prve štiri dni je transplantirani bolnik hospitaliziran na enoti za intenzivno nego, kasneje pa na nefrološkem oddelku. V kolikor ni zapletov je po 14 dnevih odpuščen iz bolnišnice.

Uspehi presaditev ledvic živega dajalca so zelo dobri, saj po 36 mesecih deluje normalno okoli 90% presajenih ledvic. Uspehi presaditev ledvic iz umrlega so nekoliko slabši, vendar v dobrih transplantacijskih centrih v prvih dveh letih ustrezno deluje še 80% transplantiranih ledvic.

Glavna nevarnost za presajeno ledvico je zavrnitvena reakcija. V zadnjih letih imamo na razpolago dve novi zdravili, ki sta zelo pomembni za preprečitev zavrnitvene reakcije. Prvo zdravilo je citostatik ciklosporin A, ki bistveno olajša potek po transplantaciji, zlasti pri otrocih, starejših bolnikih in bolnikih s sladkorno boleznijo. Uporaba tega učinkovitega, vendar zelo dragega zdravila, zahteva veliko znanja, skrbno spremljanje njegove koncentracije v krvi in prilagajanje odmerka zdravila. V UKC to zdravilo nefrologi že od leta 1986 uporabljajo približno pri 2/3 presaditev. V letu 1987 pa so v UKC Ljubljana začeli uporabljati tudi monoklonska protitelesa. Če so ta protitelesa

dana v pravem času, v več kot 80% prekinemo oz. neutralizirajo zavrnitveno reakcijo.

V UKC Ljubljana kontrolirajo nefrologi bolnika, ki mu presajene ledvice od živega dajalca (brata) dobro delujejo že 16 let. Po svetu pa so številni bolniki, pri katerih transplantirana ledvica povsem normalno opravlja svojo funkcijo že več kot 20 let.

Na odseku za hemodializo v Novem mestu je trenutno okrog 30 bolnikov, ki so skupaj s številnimi bolniki iz drugih dializnih centrov Slovenije prijavljeni v skupnem registru v Centru za dializo in transplantacijo v UKC Ljubljana za presaditev ledvice iz umrlega dajalca.

Vseh na transplantacijo čakajočih bolnikov je v Sloveniji okrog 300. Vsi dializni bolniki nimajo med najožjimi svojci primerne dajalca, tako, kot so imeli to do sedaj štirje bolniki iz našega dializnega centra.

Z dializo so se zdravili od 7 do 13 let. Dvema sta darovali ledvici sestri, po enemu pa oče oz. mati. Dva bolnika sta bila transplantirana v letu 1986, dva pa v letu 1987. Presajene ledvice vsem tem bolnikom dobro funkcionirajo, zdravljenje s hemodializo ni več potrebno. Redno jemljejo zdravila za preprečevanje zavrnitve in za znižanje krvnega pritiska.

Tudi življenje s presajeno ledvico zahteva zelo skrbnega, discipliniranega bolnika, kvaliteta življenja pa je bistveno boljša. Omogoča celo materinstvo. V Sloveniji sta dve bolnici s transplantirano ledvico zanosili in uspešno rodili.

Zdravstveni delavci, ki skrbimo za bolnike s končno ledvično odpovedjo, prepuščamo v primeru, da je dializno zdravljenje pri bolniku uspešno in poteka brez zapletov, bolnikom samim odločitev ali želijo biti transplantirani ali ne. Starejši bolniki, bolniki z zapleti na ožilju, v možganih in na srcu, celo bolje prenašajo dializo, kot druge oblike zdravljenja. Otroci, mlajši bolniki in še nekatere skupine bolnikov srednje generacije, pa živijo bistveno bolje z manj omejitve in se bolje počutijo po uspešni presaditvi ledvic. Hemodializa otrok pred puberteto, brez možnosti hitre presaditve, nima smisla. Tudi za mladostne diabetike je presaditev ledvice najboljša rešitev.

Dializni bolniki in zdravstveni delavci si želimo čim več transplantacij, ker bi to prihranilo znatna finančna sredstva, pa tudi v združeno delo bi se vrnilo določeno število delavcev, ki so danes zaposleni le s polovičnim delovnim časom ali pa sploh ne.

• **Prijave prostovoljnih darovalcev sprejemajo aktivni Rdečega križa v OZD oziroma sindikati ter krajevne organizacije Rdečega križa. Na podlagi prijave bo izkaznice izdajal Občinski odbor Rdečega križa Novo mesto.**

Že ob sprejemu zakona je predstavniki RK Slovenije ponudili sodelovanje pri organiziranju mreže darovalcev organov, saj ima ta humanitarna organizacija že bogate izkušnje s

stotisoči ljudi, ki so doslej že nešteterat darovali kri za reševanje življenj. Skupaj se bomo morali vsi truditi, da bi razvili bolj naklonjen, širši, bolj civiliziran odnos do bolnikov, ki potrebujejo kak organ za ohranitev življenja in za izboljšanje kvalitete življenja. Vnaprejšnja privolitev in opredelitev za darovalca organov je zelo pomembna za mobilizacijo ljudi, za ustvarjanje solidarnostnega in sodelujočega vzdušja med prebivalstvom.

Pregled organiziranosti gozdarstva v Podturnu v povojnem obdobju

Večkrat se primeri, da kdo želi od nas razne podatke iz preteklih let, včasih kar za precej daleč nazaj. Če gre za razna potrdila o zaposlitvah pri nas, to niti ni tako težko. Naša blagajničarka ima skrbno zaklenjeni v blagajni dve močno porumeneli matični knjigi zaposlenih, kjer vse to piše, za druge zadeve pa je potrebno precej pobrskati po arhivu in kronikah. Odkar je Julij Smrke zbral in v 5 številki našega glasila iz leta 1977 objavil svoje zapise iz preteklosti gozdarstva na Dolenjskem, je glede tega precej lažje. Na žalost pa je zajeto le obdobje do leta 1960.

Od leta 1958 pišemo v tozdih tudi letne kronike. Še sedaj hranim originalna navodila za sestavo kronike z 22. nov. 1958. Prav tako tudi dopis od 27. nov. 1957, s katerim je tedanji upravitelj gozdnega obrata Poljane Alojz Puhar obvestil OLO, upravo za gozdarstvo, o gospodarjenju z gozdovi SLP od leta 1945 do vključno 1957.

Pregledal sem vse razpoložljive zapise, jih dopolnil z novjšimi podatki in sestavljal tale kratek zapis razvoja naše temeljne organizacije v Podturnu:

— Že med vojno je bil 23. septembra 1943 izdan odlok o ustanovitvi prve gozdarske organizacije v še okupirani Sloveniji, to je gozdne uprave Rog. Prvi vršilec dolžnosti upravitelja je bil Franc Fric.

— Od osvoboditve do marca 1946 je območje sedanjega tozda Gozdarstvo Podturn spadalo pod gozdno upravo Straža.

— V marcu 1946 je bilo osnovano gozdno skrbništvo Poljane s sedežem v Poljanah. Prvi upravitelj je bil Rudi Faleskini.

— 1. aprila 1947 se je gozdno skrbništvo preimenovalo v gozdno upravo Poljane. V začetku leta 1948 se je preselilo v novo stavbo v Podturnu (Rožek). Takrat je naloge upravitelja prevzel gozdarski tehnik Janez Turk. To delo je opravljal do leta 1949.

— Leta 1949 je prevzel posle upravitelja Franc Ulčar, gozdarski tehnik, ki je vodil upravo do reorganizacije gozdarstva leta 1950.

Predstojnik nefrološke klinike UKC Ljubljana, prof. dr. Jože Drinovec, ki se je s svojimi sodelavci maksimalno angažiral za razvoj kadaverske transplantacije v Sloveniji, je že nekajkrat, ko je po TV ali radiu tekla beseda o transplantaciji, dejal: »Presajanje organov potrebujejo bolniki, ne mi, zdravstveni delavci!«

Vodja odseka za hemodializo:
Dr. SONJA CIMERMAN-STEKLASA

— Januarja 1950 je prišlo do delitve dejavnosti. Izkoriščanje gozdov (panoga 313) je bilo oddano LIP-u Novo mesto, ki je za določena dela organiziral gozdno manipulacijo Poljane s sedežem v Podturnu. Za šefa manipulacije je bil postavljen Alojz Puhar.

— Tedanja gozdna uprava je po odcepitvi gozdne manipulacije opravljal najprej le dela iz gojenja gozdov (panoga 311). Vodil jo je vršilec dolžnosti upravitelja Franc Kopinč.

— V juniju 1950 je prišlo do združitve gozdne manipulacije Poljane z manipulacijo Črmošnjice, skupno s sedežem v Podturnu (Rožku). Upravitelj (šef) te združene manipulacije je ostal Alojz Puhar.

— V letu 1951 je pričela obratovati destilarna v Obrhu. Vodil jo je Julij Smrke.

— V avgustu 1951 je od Puhana prevzel posle šefa gozdne manipulacije Poljane Janez Turk, ki je ostal na tem mestu do leta 1952.

— Od Janeza Turka je prevzel posle šefa manipulacije Stanko Pezdič, ki jo je po reorganizaciji 1. januarja 1953 tudi ukinil.

— Tedanja gozdna uprava Poljane, ki je od jan. 1950 in do decembra leta 1952 opravljal samo gozdnogojitvena dela (panoga 311), je menjala naslednje upravitelje: Franc Kopinč (l. 1950), Alojz Senica (leta 1951). Ob koncu leta 1951 je prevzel posle Franc Avsar, ki je bil obenem tudi upravitelj g. u. Črmošnjice. Dne 1. januarja 1952 je prevzel naloge upravitelja inž. Dušan Mlinšek in jih opravljal do 25. nov. 1952. Njega je na upraviteljskem mestu nasledil inž. Žarko Bernetič.

— 1. januarja 1953 je gozdna uprava Poljane, s sedežem v Rožku, prevzela od gozdne manipulacije Poljane tudi izkoriščanje gozdov.

— Dne 26. marca 1954 je postal upravitelj g. u. Poljane inž. Slobodan Rajič, ki je na tem poslu ostal do formiranja revirnih nadzorstev junija meseca 1955.

— Za inž. Rajičem je postal upravitelj gozdarski tehnik Janez Šebenik.

— Oktobra 1956 je delo upravitelja

telja prevzel gozdarski nadzornik Alojz Puhan.

— Januarja 1956 se je gozdna uprava Poljane preimenovala v gozdni obrat Poljane. V tem času so bili naslednji logarski okoliši: Rampoha, Daleč hrib, Pogorelec, Podstenice, Kunč in Rog. Pred tem datumom je bil še logarski okoliš Smuka, ki pa je bil odstopljen KGP Kočevje.

— Predsednik 6-članskega delavskega sveta je bil leta 1958 pomočnik upravitelja Franc Markovič (Bučar).

— Oktobra 1960 je upravitelj Alojz Puhan odšel v srednjo gozdarsko šolo, njegovo mesto pa je prevzel Jože Lukšič.

Za predsednika ODS je bil izvoljen Julij Smrke.

— Planirano in odkazano je bilo v letu 1960 skupaj 27.555 m³ lesa, od tega 20.000 m³ iglavcev in 7.550 m³ listavcev.

— 1. aprila 1961 je prišel za upravitelja inž. Mikloš Hegediš.

— Leta 1962 sta bili dve revirni nadzorstvi. Revirno nadzorstvo nad revirji Kunč, Rampoha in Pogorelec je prevzel Alojz Puhan, nad revirji Rog, Daleč hrib in Podstenice pa Jože Lukšič.

— Na volitvah leta 1962 je bil za predsednika ODS izvoljen Rudolf Fink.

— Spomladi 1963 je pričela obratovati drevesnica Rožek II (6 ha). Vodja drevesnice Milena Fric.

— S 15. oktobrom 1963 je bil k obratu Poljane priključen gozdarski obrat pri KZ Dol. Toplice z zasebnimi gozdovi in osebjem vred.

— Do 31. dec. 1963 je bil še nadalje upravitelj inž. Mikloš Hegediš. Revirni vodje: Alojz Puhan, Jože Lukšič in po 15. oktobru še Franc Klobčar.

— Od 1. jan. 1964 je upravitelj gozdnega obrata inž. Slavko Klančičar.

— GO Poljane se je s 1. jan. 1964 preimenoval v gozdni obrat Podturn. Imel je 3 revirna nadzorstva: Pogorelec (rev. vodja Puhan), Podstenice (rev. vodja Lukšič) in Dol. Toplice — zasebni gozdovi (Klobčar).

— Na volitvah 7. junija je bil izvoljen za predsednika ODS Anton Vlašič.

— V letu 1966 so bila ukinjena revirna vodstva. Uvedeno je bilo delovno mesto referenta za izkoriščanje, kar je postal Jože Lukšič. Revirje so vodili revirni gozdarji. Vseh revirjev je bilo sedem: Rog, Daleč hrib, Pogorelec, Kunč, Rampoha, Dobindol, Poljane.

Vseh redno zaposlenih na obratu je bilo 99.

— Na volitvah dne 18. maja 1986 je bil za predsednika novega ODS izvoljen Alojz Jarc, gozdarski tehnik.

— Na prvi seji novega ODS dne 19. marca 1970 je bila za predsednico izvoljena Milena Bobaš.

— Za predsednika ODS je bil 8. aprila 1972 izvoljen Božo Miklič.

— 14. januarja 1974 je bil v Dol. Toplicah podpisan samoupravni sporazum o združevanju v delovno organizacijo. Družbeni sektor gozdnega

obrata Podturn se je preoblikoval v TOZD Gozdarstvo Podturn, zasebni pa v OZK Gozdarstvo Podturn (obrat za kooperacijo). Obe temejni organizaciji sta še naprej bili pod isto streho in pod istim vodstvom.

— Na volitvah v ODS je bil 14. januarja 1974 za predsednika izvoljen Alojz Puhan.

— Po objavljenem razpisu je ODS dne 24. aprila 1974 za vodjo tozda Gozdarstva Podturn imenoval inž. Slavko Klančičarja.

— V jeseni 1976 je prišlo do reorganizacije revirjev. Osnovani sta se revirni vodstvi Rog (vodja Božo Miklič) in Pogorelec (Alojz Jarc).

— S 1. januarjem 1976 se je OZK Podturn priključil k OZK Straža in ostala je samo dejavnost za SLP gozdove.

— Pomočnik vodje tozda Jože Lukšič je 31. maja 1977 odšel za organizatorja dela na DSSS. Zamenjal ga je inž. Niko Goleš.

— Leta 1978 sta bili destilarna in hortikultura priključeni k tozdu gradnje.

— Pri sestavi novega ODS je bil 18. maja 1978 za predsednika izvoljen Jože Avguštin (šofer).

— Leta 1980 je prišlo do reorganizacije revirjev. Osnovani revirji Rog (rev. vodja Božo Miklič), Pogorelec (Jože Berus), Rampoha (Metod Rom) in Rožek z drevesnico in izoliranimi parcelami (J. Šmalc). S 1. januarjem 1980 so bili vsi tovornjaki s šoferji vred priključeni k tozdu Transport in gradnje.

— 30. maja 1980 volitve v organe samoupravljanja. Predsednik ODS postane Metod Rom.

— Od taksacije pri DSSS je bil 26. marca 1982 premeščen v naš tozd inž. Peter Dular. Prevzel je urejanje gozdov in vodenje gozdnogojitvenih del.

— Na volitvah v ODS je bil 11. junija 1984 za predsednika izvoljen Jože Avguštin (šofer).

— 1. januarja 1985 je pričela obratovati nova menza v prizidku pri bloku.

— 7. oktobra 1985 se je uprava tozda preselila v nove prostore prizidka nad novo menzo.

— Dne 19. junija 1986 je postal predsednik novega DS Metod Rom (revirni vodja).

— 1. marca 1988 je bila v tozdu naslednja zasedba gozdarskih strokovnih mest:

vodja tozd inž. Slavko Klančičar, pomočnik in referent za izkoriščanje inž. Niko Goleš, vodja taksacije in referent za gojenje inž. Peter Dular, revir Rampoha — rev. vodja Metod Rom, gozd. teh., delovodja Tone Avguštin, revir Pogorelec — vodja Branko Turk, začasno brez delovodje, revir Rog — rev. vodja Joško Fink, delovodja Alojz Bobnar.

SLAVKO KLANČIČAR, dipl. inž.

Najdaljši skok z mesta. (Foto: M. Bajt)

Športno rekreacijsko tekmovanje

V okviru priprav za izvedbo športno rekreacijskega tekmovanja se je SŠD »Gozdar« sestalo na seji dne 16. maja 1988.

Na seji smo se dogovorili, da bi naša športna tekmovanja prenesli na celoletno aktivnost, na proizvodno-športnem tekmovanju pa bi poskušali z bolj zabavnim rekreacijskim tekmovanjem popestriti enoličnost.

Sklenili smo, da bomo tekmovali v naslednjih disciplinah:

- skok z mesta,
- prežagovanje okroglice,
- tek v vrečah,
- orientacijski pohod.

Ekipa naj bi bile sestavljene iz 10 članov. Po trije bi tekmovali v posameznih disciplinah, vsi skupaj pa bi morali prehoditi še časovno omejeno pot.

Za kompletnost ekipe je zadolžen deseti član, kapetan ekipe. Glede na majhno udeležbo je bila tudi udeležba na rekreacijskem tekmovanju skromnejša. Kljub temu so nastopajoče ekipe pokazale veliko mero borbenosti in tekmovalnega duha.

Rezultati:

1. mesto TOZD Gozdarstvo Novo mesto — 62 točk, 2. mesto TOK Gozdarstvo Trebnje — 52 točk, 3. mesto TOZD Gozdarstvo Podturn

— 44 točk, 4. mesto TOZD Gozdarstvo Črmošnjice — 44 točk, 5. mesto TOZD Gozdarstvo Straža 34 točk, 6. mesto TOZD Transport in gradnje — 28 točk.

V skoku z mesta je bila najboljša ekipa tozda Gozdarstvo Novo mesto s skupno dolžino vseh treh skokov 6,45 m. Med posamezniki se je odlikoval Branko Turk iz Podturna, ki je skočil 2,84 m.

V prežagovanju okroglice so bili najuspešnejši tekmovalci iz toka Trebnje. Seštevek časa treh njihovih tekmovalcev je bil 1,15,24 min. Med posamezniki je bil najboljši Edvard Jerše iz tozda Gozdarstvo Straža, ki je bukovo okroglico, debelo 14 cm, prežagal v 23,10 sek.

Tek v vrečah — v tej disciplini so bili neprekošljivi tekmovalci tozda Gozdarstvo Novo mesto, ki so 15 m dolgo stezo pretekli v 6,01 sek.

Orientacijski pohod — vse ekipe so v časovnem roku 20 min. prehodile določeno pot.

Tekmovanje je lepo uspelo. Z določenimi izboljšavami bi bilo še zanimivejše. Cilj tekmovanja in udeležbe pa je, da se sprostimo po napornem delu, da se posvetimo družabnemu srečanju in da ne pozabimo na rekreacijo, ki bi morala biti naš vsakdanji spremljevalec.

STANE PIRC

Izidor Fink — prvo mesto v sekaških disciplinah. (Foto: M. Bajt)

Tekmovanje gozdarjev — sekačev

Rezultati posamezno

mesto	št.	tekmovalec	TOZD, TOK	skup. točk
1.	39	Izidor Fink	TOZD Straža	793,5
2.	47	Domine Krese	TOZD Podturn	791,5
3.	44	Jože Grandovec	TOZD Straža	745,5
4.	55	Martin Hočevnar	TOZD Novo mesto	731
5.	32	Janez Štrumbelj	TOZD Straža	724
6.	34	Silvo Krese	TOZD Podturn	719,5
7.	30	Tone Šuštar	TOZD Straža	712,5
8.	56	Franc Vraničar	TOZD Črnomelj	685
9.	37	Anton Žagar	TOZD Novo mesto	680,5
10.	42	Ivan Vraničar	TOZD Črnomelj	680
11.	35	Alojz Vraničar	TOZD Črnomelj	662,5
12.	43	Alojz Bobnar	TOZD Podturn	661,5
13.	40	Franc Turk	TOZD Novo mesto	659
14.	36	Igor Smolič	TOK Trebnje	644,5
15.	48	Marjan Bele	TOZD Novo mesto	633,5
16.	45	Vinko Vraničar	TOZD Črnomelj	631
17.	53	Niko Bubnjič	TOZD Črmošnjice	609
18.	46	Roman Avguštin	TOZD Podturn	593
19.	33	Franc Kumelj	TOZD Črmošnjice	547
20.	57	Pejo Petrovič	TOZD Črnomelj	542,5
21.	38	Šime Dražetič	TOZD Črmošnjice	520

Rezultati tekmovanja voznikov

Doseženo mesto	startna št.	tekmovalec	število točk
1	98	Jože Turk	322
2	99	Vili Volf	317
3	96	Tone Matkovič	261

Tekmovanje gozdarjev-sekačev, v Trebnjem Končni vrstni red ekip

doseženo mesto	TOZD, TOK	st. št.	Člani ekipe	Doseženo posamezno	št. točk ekipno
1.	TOZD Gozdarstvo Straža	39	Izidor Fink	793,5	2.263
		44	Jože Grandovec	745,5	
		32	Janez Štrumbelj	724	
2.	TOZD Gozdarstvo Podturn	47	Domine Krese	791,5	2.172,5
		34	Silvo Krese	719,5	
		43	Alojz Bobnar	661,5	
3.	TOZD Gozdarstvo Novo mesto	55	Martin Hočevnar	731	2.070,5
		37	Anton Žagar	680,5	
		40	Franc Turk	659	

4.	TOZD Gozdarstvo Črnomelj	56	Franc Vraničar	685	2.027,5
		42	Ivan Vraničar	680	
		35	Alojz Vraničar	662,5	
5.	TOZD Gozdarstvo Črmošnjice	53	Niko Bubnjič	609	1.676
		33	Franc Kumelj	547	
		38	Šime Dražetič	520	
6.	TOK Gozdarstvo Trebnje	36	Igor Smolič	644,5	1.530
		58	Tone Cesar	540	
		41	Jože Kastelic	435,5	

Novi samoupravni organi toka gozdarstvo Trebnje

Dne 10. junija 1988 smo tudi v toku gozdarstvo Trebnje izvolili delegate v samoupravne organe toka, ker je vsem dosedanjim dveletni mandat potekel.

Glasovali smo zaposleni delavci in lastniki gozdov — člani toka. Od skupnega števila 213 volilnih upravičencev jih je glasovalo 197, kar predstavlja 92 odstotno udeležbo.

Izvoljeni so bili:

Za skupščino toka:

Jože Anžlovar, Dol. Selce 7
Lado Gliha, Velika Loka 16
Tomaž Grandovec, Artmanja vas 10
Franc Hočevnar, st., Vapča vas 4
Ignac Jarm, Dol. Praproče 10
Jože Jerič, ml., Gorenja vas 6
Anton Kastelic, Log 1
Stane Kužnik, Lokve 3
Franc Papež, Jezero 14
Igor Piškur, Škovec
Ludvik Povhe, Račje selo 8
Miha Ozimek, Sela Šumberk 6
Alojz Ratajc, Dol. Ponikve 12
Franc Ratajc, Lukovec 5
Karel Smolič, Vrhtrebnje 7
Milan Smolič, Dobrnič 31
Janez Slak, Knežja vas 6
Janez Strajnar, Dčja vas 20
Janez Škrjanec, st. Dobrnič 4
Ignac Trunkelj, Orlaka 3
Ignac Udovič, Belšinja vas 3
Jože Verce, Korita 14
Slavko Zorc, Razbore 4
Anton Zupančič, Arčelca 3
Jože Kastelic, delavec toka
Tone Skol — delavec toka
Igor Smolič — delavec toka

Franc Kastelic, st., — delavec toka

Za odbor stanovanjskega sklada DO:

Niko Goleš — delavec toka

Za odbor za izobraževanje, štipendiranje in pripravišstvo DO:

Vitimir Dražumerič — delavec toka
Vsem izvoljenim čestitamo k izvolitvi in jim želimo čim bolj uspešno opravljanje funkcije v naslednjem dveletnem mandatu.

MARIJA LJUBIČ

Za delavski svet DO:

Janez Kek, Luža 2 — član toka
Tone Papež, Replje 1 — član toka
Marija Ljubič — delavka toka

Za komisijo samoupravne delavske kontrole:

Anton Kastelic, Dol. Podšumberk 3 — član toka
Anton Perpar, Dobrnič 8 — član toka
Marija Ljubič — delavka toka

Za disciplinsko komisijo DO:

Pavel Gabrijel, Dol. Medvedje selo 5 — član toka
Stane Penca, delavec toka

Za odbor za delovna razmerja delavcev:

Jože Fortuna — delavec toka
Andrej Kastelic, dipl. ing., — delavec toka

DOLENSKI GOZDAR

Glasilo izdaja delavski svet gozdnega gospodarstva Novo mesto — Odgovorni urednik ing. Janez Penca. Uredniški odbor: Mirko Bajt, Franc Bartolj, Tone Fabjan, ing. Jože Falkner, ing. Slavko Klančičar, Uroš Kastelic, Matija Mazovec, ing. Jernej Piškur, Janez Šebenik, Abgelbert Tesari. Izhaja enkrat na mesec v 1100 izvodih. — Uredništvo: Novo mesto, Gubčeva 15 — Časopisni stavek, filmi in prelom DIC Novo mesto, TOZD Grafika; tisk Tiskarna Novo mesto.